

צוארך בחרוזים

ליקוט דברי תורה ויצירות
פרי הלומדים בישיבה הגבוהה
וישיבת ההסדר
אור וישועה

חיפה
התשעט

צוארך בחרוזים, אלו התלמידים שהוזרין צואריהם
לשמוע דברי תורה מפיהם כאדם שלא שמע דברי
תורה מימיו, ד"א ... צוארך בחרוזים, בשעה שהיו
חורזים בדברי תורה ומדברי תורה לנביאים
ומנביאים לכתובים והאש מתלהטת סביבותיהם
והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני (שיר השירים
רבה)

בעריכת הרב עדיאל כהן

כל הזכויות שמורות לישיבת אור וישועה

שנה ראשונה חוברת ראשונה - תשרי תשעט

תוכן

אקדמות מילין

1..... מאמר המערכת

שער העיון וההגות

2-4 ..... הדם הוא הנפש / אביחי תזזו

4..... התחדשות של שמחה / איתן קנפו

שער היצירה

שירים

5-6..... הלכות תשובה - דרשה בחרוזים / דב יציב

7..... תשובה / אריאל מינקוב

7..... פיוט תשובה / ינון ביתן

מאמר המערכת

בְּאֵרֶח צְדָקָה אֶהְלֵךְ בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת מְשֻׁפָּט: לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אִמְלֵא: (משלי ח כ-כא)

ברוך שהחיינו וקיימנו וזיכנו לראות ביציאתה לאור של חוברת צוארך בחרוזים, המשלבת דברי תורה בענייני הלכה, הגות ויצירה.

הראי"ה קוק זצ"ל כותב: "הספרות של הקודש מוכרחת להתפשט, וצריכה להתרחב. כל הגות לב טבעי של הגיון קודש, של שירה חפשית, שיסודה ביסוד הנשמה במקוריותה, צריך הוא להיות נקלט במקלט הספרות. ויעמדו זה נגד זה, נגד כל הגיוני הרשע שהנפש הטמאה שבאדם הוגה, שהיא מתגלמת בספרות, ומסריחה את העולם בהבלה המעופש. תבא ספרות נובעת ממקור חיי הקודש, ותבסס את העולם. והביסום הזה בהתגברו, יהפך לטובה גם את כל הסרחון כולו, וכל ניצוצות הקודש של הטוב והאושר, שהם מפוזרים באותו הזרם הנדלח של הספרות, המפכה ממקור הבלתי טהור של הנפש האנושית, יעשו אגודה אחת לטובה לקדושה ולאורה" (קובץ א תקיב).

ראו לנכון תלמידינו להעלות על הכתב את הגיון ליבם מתוך לימודם בבית מדרשנו, אנו מקווים כי חוברת זו תהיה בבחינת "האי צורבא מרבנן כיון דנבט נבט" (תענית ד). ונזכה לראות בחוברות נוספות, "והספרים בכל קרת יהיו נפזרים", תפרח ספרות התורה והקודש, ובזה יתקיימו דברי הרב, "תבא ספרות נובעת ממקור חיי הקודש, ותבסס את העולם".

תודתנו נתונה לתלמידינו היקר איתן קנפו ה"ו שעזר באיסוף וסידור החומר, יהי רצון שזכות המצוה תגן בעדו לאורך ימים ושנים.

"הדם הוא הנפש" / אביחי תזוז

עיון בהלכה

סעודה טובה לא תקרא סעודה בלי בשר, תהיה זו סעודת מצווה או סתם ארוחה משפחתית. אבל לפני שחתיכת הבשר מגיעה אלינו לצלחת היא עוברת תהליך שלם: שחיטה, הכשרה הכוללת מליחה ושטיפה (להוצאת הדם), בישול/צלייה, תיבול והגשה. ברצוני להתעכב על אחד מתהליכי ההכשרה – מליחת הבשר.

כתוב בתורה: רק חֶזֶק לְבַלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר (דברים יב, כג). כאשר אנו רוצים לאכול בשר, הקב"ה מזוהר אותנו בתורה לא לאכול את הדם. יש צורך בהוצאת הדם (האסור) מן הבשר לפני אכילתו. איתא במסכת חולין קיג. - אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה ומדוחו יפה יפה. כלומר שמואל מסביר שכדי להוציא את הדם מן הבשר יש צורך במליחת הבשר ובשטיפתו במים. דיונים רבים נמצאו ברבותינו הראשונים על מימרא זאת; מהו שיעור המלח? כמה פעמים צריך למלוח? מה הדין כאשר התבצעה המליחה ללא שטיפה? כמה פעמים צריך לשטוף ומתי? ועוד שאלות רבות. אנו נתמקד בדין אחד.

שיטות הראשונים

ישנה מחלוקת ברבותינו הראשונים מהו שיעור הזמן של שהיית הבשר במלח:

- **הרמב"ם** כותב ששיעור השהייה במלח הוא כדי הילוך מיל וכן כותב **רש"י** בספר האורה שלו. הבית יוסף מבאר שלפי שיטה זו שיעור זה תקף לכל חתיכה גדולה כקטנה וז"ל: אפילו לשור שלם ואפילו לחתיכה קטנה צריך שיעור מיל דלא פלוג רבנן בינייהו.
- בעלי **התוספות** אומרים בשם בעל **הלכות גדולות** ז"ל: דשיעור מליחה כשיעור צלייה משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי. ז"א ששיעור מליחה שווה לזמן של שיעור צלייה משום ששניהם מקיימים את אותה הפעולה הוצאת הדם (רשב"א). הגהות אשירי מבאר שלפי שיטה זו לכל חתיכה יהיה שיעור שונה בשהייה במלח - ככל שהחתיכה גדולה יותר כך יגדל שיעור הצלייה כדי להוציא את הדם שבה.
- בעל **תרומת הדשן**, הרב ישראל איסרלן, נשאל האם יש מקור לדבר ששגור בפי הבריות ששיעור המליחה הוא שעה אחת. הרב נותן טעם למנהג זה - ההלכה היא ששיעור מליחה כשיעור צליית אותה חתיכה ואין שיעור זה שווה בכל חתיכה וחתיכה, אך נוצרת לנו בעיה שכל אדם ישהה את בשרו בזמן אחר (כלשון התלמוד "אם כן נתת דבריך לשיעורין"), לכן קבעו העולם שיעור אחיד לכולם שעה אחת. לדעת תה"ד שיעור זה של שעה אחת נסמך על פי הגמרא בפסחים (נח). ששם מצינו שזהו השיעור המירבי לצליית גוף שלם והוא קרבן הפסח. מוסיף תה"ד שבשעת הדחק ניתן לסמוך על דעת הרמב"ם לשהות כדי הילוך מיל.

פסיקת האחרונים

מִרְן הַשּׁו"ע פסק כדעת הרמב"ם שזמן השיעור הוא כדי הילוך מיל (18 דקות ולדעת הרב קאפח 24 דקות).

הרמ"א פסק כדעת תה"ד שמנהג העולם לשהות שעה אחת ובדיעבד כגון לכבד אורחים או שבת אפשר לסמוך על שיעור כדי הילוך מיל.

מפליא לראות כי **הילקוט יוסף** פסק כאן כדעת הרמ"א שגם הספרדים נוהגים לכתחילה לשהות שעה אחת וזאת בניגוד לדעת מרן שאנו הולכים אחר הוראותיו, אך הילקוט יוסף נותן טעם לחריגה זאת (בשם אביו) והיא משום דין חליטה שבו אין הדבר ברור האם השו"ע מצריך חליטה לבשר לאחר

המליחה כדעת הרמב"ם ובכדי לצאת מספק זה נוהגים הספרדים לשהות שעה אחת כי אז בוודאי יוצא כל הדם ואין צורך בחליטה.

הגות

בשיעורים הכללים עם מו"ר בישיבתינו הקדושה, כאשר היינו עוסקים בעיון תלמודי הלכתי בדעות התנאים והאמוראים תמיד בסוף הסוגיה היה מראה לנו ראש הישיבה איך המחלוקות ההלכתיות בתלמוד טומנות בחובן רעיונות הגותיים עמוקים, תפיסות עולם ולפעמים אף דרך בעבודת ה'. רעיון זה של חיבור ההלכה עם עולם המחשבה נמצא בכמה חכמים לאורך הדורות, אלו שבלטו מאוד בעיניי הם הרב יהודה רוזאניס (בעל משנה למלך על הרמב"ם) בספרו פרשת דרכים על התורה. חכם נוסף הוא המקובל הרב חיים בן אברהם הכהן תלמידו המובהק של הרב חיים ויטאל בספרו טור ברקת על השו"ע – פירוש על דרך הסוד.

הנביא ישעיהו אומר: לְכוּ נָא וְנִכְחָה יֹאמֶר ה' אִם יְהִי חֲטָאֵיְכֶם פְּשָׁנִים פְּשָׁלָג יִלְבְּנוּ אִם יֶאֱדִימוּ כְּתוֹלַע פְּצָמֶר יְהִי (פרק א' פסוק יח').

הפסוק מדבר על חזרה בתשובה, כאשר עם ישראל יחזרו בתשובה מדרכיהם הרעים, ה' מבטיח כי אפילו החטאים והעוונות המתוארים כאדומים יתנקו ויטהרו כלא היו ועם ישראל יהיו נקיים וזכים כלפי שמיים.

הייתי רוצה ללכת בדרכם של ראשונים ולנסות לחבר פסוק זה המדבר על החזרה בתשובה לסוגיה ההלכתית בהכשרת הבשר. כשם שתפקיד המלח להוציא את הדם מהבשר כך החזרה בתשובה מוציאה את החטאים והעוונות מהאדם ו"מכשירה" אותו לעבודת ה'.

הרמב"ם מציע דרך כללית לתשובה המתאימה לכל אדם ואדם. כמובא בהלכות תשובה התנאים הם; עזיבת החטא, וידוי, חרטה וקבלה לעתיד. דרך זו מקבילה לפסיקתו בהכשרת הבשר – דרך אחת לכל חתיכה ללא הבחנה וחילוק בין חתיכה גדולה לחתיכה קטנה.

התוס' לא מוכנים לקבל שיטה זו בתשובה שהרי איך אפשר להשוות בין חזרה בתשובה של אדם צדיק בעל מעשים לבין אדם רשע ונוכל, בין עבירה קלה לבין עבירה חמורה וקשה, בין מעשה קטן וכמעט שולי לבין מעשה בעל השלכות גדולות. לכן התוס' יאמרו שלכל אדם וכל מעשה תהיה החזרה בתשובה המתאימה לו, התוס' ידמו זאת להכשרת הבשר (כפסיקתם), כשם שכל חתיכה שונה מחברתה בגודלה והכשרתה תהיה בהתאם לה כך החזרה בתשובה תהיה שונה בין אדם לרעהו ובין המעשים השונים.

אם כך נשארנו עם בעל תה"ד כמי הוא יכריע? מהי הדרך הנכונה? כנראה שהוא יטה לכיוון דעת התוס', אך תה"ד אינו פונה לכל אדם אלא רק לחסידים יראי ה'. החסיד שדרכו לנהוג לפני משורת הדין, שלגדו תמיד מתנוסס הפסוק ועשית הישר והטוב בעיני ה', הוא לא מבחין בין עבירה קלה לבין עבירה חמורה. לכן דין אחד יהיה לכל חטא והוא חזרה בתשובה מעליא, עבירה קלה תחשב בעיניו כאילו עבר על עבירה המתחייבים בה כרת שהרי כל חטא הוא דבר חמור בעיניו כי בסופו של דבר הוא מרחיקו מאיתו יתברך.

אפושי פלוגתא לא מפשינן

המגיד משנה בפירושו מביא את המקורות של פסקי הרמב"ם. הוא מסביר ששיעור המליחה לא מוזכר בדברי חז"ל והוא סובר שהמקור למליחה הוא ממסכת שבת לגבי עיבוד עורות ששם חז"ל אומרים ששיעורו כדי הילוך מיל. בסוף דבריו הוא מביא מקור נוסף ז"ל: "אח"כ מצאתי לרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור צליה פירשו **הגאונים** כדי הילוך מיל". לפי הגאונים שיעור צליה שווה להילוך מיל! לענ"ד ניתן לקחת דעה זו גם לעולם התשובה ואולי אין מחלוקת בין הרמב"ם לתוס' כי אפושי פלוגתא לא מפשינן (כלומר לא מרבים מחלוקות). שתי השיטות מכוונות לדרך אחת והיא החזרה בתשובה אלא שהרמב"ם כהרגלו בקודש מדבר לכלל העם "קטן וגדול, איש ואישה, בעל לב רחב ובעל לב קצר" ולכן בחר בדרך כללית ומתמצתת. אך אין ספק שיודה הרמב"ם לתוס' שכל אדם

בחשבון הנפש הפרטי והאישי שלו – הוא יודע את מקומו ומה עליו לעשות בכדי לשוב להשי"ת יותר מן הרגיל; לזעוק בתחנונים, לתת צדקה, לשנות את שמו אולי אף לגלות. יהי רצון שנוכה לשוב בתשובה שלמה לה' יתברך כמאמר הכתוב: "שובו בָּנִים שׁוֹבְבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם הִנְנוּ אֶתְנוּ לָךְ כִּי אֶתָּה ד' אֱ-לֹהֵינוּ".

התחדשות של שמחה / איתן קנפו

"וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן..."(מתוך ברכת הלבנה ע"פ סנהדרין מב.) יש בה בלבנה איזה **חידוש**. בתחילת החודש היא חסרה, עד שהיא מתמלאת, ולבסוף שוב הולכת ומתמעטת. "**לכי ומעטי את עצמך**", כך אומר הקב"ה לירח. כמו שאומר המדרש, הלבנה קטרגה על השמש. במקום להסתכל על עצמה, בוחרת הלבנה להסתכל על השמש. ועל כן היא צריכה למעט את עצמה. אבל בנוסף לכך, יש כאן עוד עניין. הלבנה, שאליה נמשל עם ישראל, מקבלת את אורה דווקא מהשמש. אפשר לומר שהקב"ה מעניש את הירח מידה כנגד מידה: את זו שהסתכלה על השמש וקטרגת עליה? מעתה את תהיי תלויה בה. היא תהיה מקור כוחך. ובנמשל, אנו עם ישראל, מקבלים את כוחנו מהקב"ה(וואין הכוונה שקיטרגנו חלילה...). יחד עם זאת, ללבנה יש תפקיד משמעותי- קביעת החודש נעשית דווקא על ידה. ירח, הוא חודש, **חודש לשון התחדשות**. הירח הוא סימן של התחדשות בעולם. חודש אלול בו אנו נמצאים בימים אלו הוא הזמן של החידוש. **עלינו לחדש את עצמנו**, להוציא מן הכוח אל הפועל, ולא להמציא את עצמנו. ואיך נדע מה עלינו לחדש? ע"י הסתכלות בעבר. עלינו לקחת נקודות מהותיות מהעבר שלנו, וללמוד מהן, למנף אותן. לראות איפה טעינו והיכן עלינו לתקן. לחדש. אך אם אנו לא לומדים מהעבר ורק נתקעים בו מבלי להתקדם- אין לו תועלת. ולכן עלינו לפשפש ולמשמש במעשינו, **להסתובב** סביב עצמנו. סביב העבר. אנו נדרשים לתקן את מה שהלבנה חטאה בו. אסור לנו להסתכל על השמש ולראות היכן היא נמצאת, אלא כל אחד בעצמו, בתוכו, לראות היכן הוא נמצא **ולשמוח בחלקו**. כי ההתחדשות תוכל לבוא רק ממקור של שמחה ולא מתוך עצבות.

הלכות תשובה - דרשה בחרוזים / דב יציב

והמזיק לחברו אף אם שילם חובותיו,
חייב לשוב ולהתוודות על חטאותיו,
ובזמן שאין בית רק התשובה מועילה,
כי כה גדולה היא זו במעלה,
שהרי הרשע כל ימיו ושב לפני מיתתו,
לא יזכירו לו שם רשעתו,
וכן עצמו של יום הכיפורים,
מכפר לשב ומתוודה בדברים,
והעוברים בעשה שאין כרת נגזר,
כח התשובה להם נאזר,
ומוחלין להם מיד אם שבים,
ועליהם נאמר שובו בנים שובבים,
ולאויס ללא כרת ומיתה נגזרים,
תשובה תולה ויכפר יום הכיפורים,
על כריתות ומיתות בית דין לאלו העוברים,
תשובה ויום כיפור תולים ויסורים גומרים,
ואם חילל השם דרושים שלשתם לתלות,
ומיתה מכפרת ונגלה באזני ד' צבאות,
איזו היא תשובה גמורה?
זה ששוב באה לידו אותה העברה,
ופרש ולא עשה מפני תשובתו,
ולא מפני יראה או כשלון גבורתו,
ואם שב רק כשתש כוחו בזקנותו,
בעל תשובה נקרא אף ביום מיתתו,
אף שתחשך שמשו ורבו הצללים,
גם אם כל ימיו חטא עוונותיו נמחלים.
ומה היא התשובה? שיעזוב החוטא חטאו,
יסירו ממחשבתו ויגמור בליבו לא לעשותו,
וכן יתנחם על שעבר וישוב בלא מרמות,
ויעיד עליו כן יודע תעלומות,
וכל המתוודה אך לא גמר בליבו לעזוב,
לא יטהר אף בעץ ארז ואזוב,
על כן יגמור בלבו לא לחטוא ולא יהא שוב נמהר,
וישליך עבירות מידו ומיד יהא נטהר,
ומדרכי התשובה להיות השב צועק ובוכה וישנה שמו,
ויעשה צדקה כפי כוחו ויגלה ממקומו,
ומשנה מעשיו לטובה ולדרך ישרה,
ויהיה עניו ושפל רוח ומידה זו יקרה.
ושבת גדול לשב שברבים מתוודה,
ויאמר חטאתי לפלוני, שבתי ניחמתי ואודה,

מנהג נהגו ישראל בזמנו,
להזכיר בכל יום עניינו,
הדרשן ידרוש מתוך עיונו,
יחרוז הפייטן ברוב כשרונו,
והחזן ינעים ויכבד מגרונו.
נמשיך בדרך זו ותחבולותיה,
בפרשתנו נזכיר הארץ ומצוותיה,
ויוכללו בה גם תוכחות ואזהרותיה,
ונקרא זו כעת שתכלה שנה וקיללותיה,
ותחל במהרה שנה טובה וברכותיה.
בקורבנו ליום מלך יעמוד בדין,
להיות היהודים ליום זה עתידין,
נבקש רחמים בקול עדין,
לבל עוונותינו יהיו בנו מעידין,
כי גדולה היא התשובה,
והיא המביאה הארץ ליישובה,
עד כסא הכבוד חשובה,
ויקרא אלינו שובה משובה,
על כן נחפשה דרכינו,
ונשובה בכל לבבנו,
כי אליך עינינו,
קירבנו וכיליותינו,
ונסדר כייסוד משנה תורה,
הלכות תשובה בדרך קצרה,
אדם שעבר איזו עברה,
בין קלה ובין חמורה,
בזדון או בשגגה לאו או עשה,
חייב להתוודות וכך יעשה,
יאמר אנא ד' חטאתי עויתי פשעתי לפניך,
ועשיתי כך וכך וניחמתי ובושתי מפניך,
ועל זה לא אחזור לעולם,
בזה עיקרו של וידוי ישולם,
מצוות וידוי בפה ויצרו יזבח,
וכל המרבה הרי זה משובח,
וכן בזמן הבית יבנה במהרה,
גם כשיקריב קרבן לכפרה,
ישפוך ליבו כמים ודין זה אל יפר,
כי ללא תשובה וידוי לא יתכפר,
וכן מחויבי מיתות ומלקות שלא יודו,
לא יכפר עונשם אם לא יתוודו,

ואם לא יגלה ברבים העבירה,
אין תשובה זו תהיה גמורה,
וכל המתגאה ולא יודיע חטאיו,
לא יצליח מכסה פשעיו,
וכל זה רק בין אדם לחברו נאמר לעולם,
אך בין אדם למקום לא יפרסם ועזות אם גילם,
אלא ישוב בפני בוראו ויפרט חטאו לפני קונו,
וברבים רק יזכיר סתם וטוב אם יסתיר עונו,
ויפה תשובה וצעקה ביותר,
אם בעשרת הימים תהיה עותר,
אבל ציבור שישבו וישליך מעלליו,
מיד תתקבל תשובתו וישוב חרון מעליו,
ישמרנו ד' וישמור טובו אוהליו,
כנשר יעיר קינו ירחף על גזליו,
קודש ישראל לד' יאשמו כל אוכליו,
רוממו ד' א-להינו והשתחוו להדום רגליו,
אנכי אשמח בד' יערב שיחי עליו,
ד' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו,
יום הכיפורים מיוחד הוא לעם סגולה,
ליחיד ולרבים קץ סליחה ומחילה,
לפיכך בו לעשות תשובה חייבים,
ארפא משובותיכם שובו בנים שובבים,
וכבר מערב יום ייתן תודה,
שמא לא יזכה ויחנק בסעודה,
ושוב ביום כיפור לפני יושב תהילות,
וידוי יעשה בכל חמשת תפילות,
היחיד בסוף תפילה אחרי ברכה שביעית,
ושליח ציבור באמצע בברכה רביעית,
נוסח וידוי אבל אנחנו חטאנו הוא העיקר,
והזכרת עברות ישנות לא יהיה נעקר,
ואף אם עומד בתשובה להזכרם יתמיד,
כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד,
ועל בין אדם לחברו אין כל זה מועיל לעולם,
חייב לרצות חברו ורק אז יהא חובו משולם,
על כן יראה אם חייב דבר מה לחברים,
ואם הקניט חברו אפילו רק בדברים,
וישלם ויפייס חברו כשורה,
ואם לא די בכך יביא רעים בשורה,
שלשה בני אדם רעיו עד שלש פעמים,
וזה שלא מוחל יתחייב לפני שוכן מרומים,
אך אם לרבו חטא זה ירבה מאמצים כחול,
הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול,
ואסור לאדם להיות אכזרי ובחברו למאוס,

יתפייס ויהא נח לרצות וקשה לכעוס,
ובשעה שמבקש החוטא מחילתך,
מחול בלב שלם וזו תהילתך,
ואל תחייבהו עוד לשוב ולעתור,
אפילו הצר הרבה אל תיקום ואל תיטור,
כך זרע ישראל רחמנים וזו תהילתם,
לא כגוים ערלי לב שומרים לנצח עברתם,
ואם לא ביקש מחילה וכבר נפטר חברו,
יביא עשרה בני אדם ויעמידם על קברו,
ויתוודה בפניהם על מעשיו,
ואם חייב ממון יחזיר ליורשיו,
ואם לא יודע מי יורשו בבית הדין יניחנו,
ויתוודה על חטאותיו וד' ינחנו,
והצדיק הוא מי שיש רוב לזכותיו,
והרשע מי שיתרות עוונותיו,
והמחצה על מחצה בינוני משקלו,
וכן הדין במדינה וכן בעולם כולו,
והרשע מת מיד שכך גורם החטא,
וכן מדינה שרוב עוונות בה תשחת,
וכן הדין גם בכל העולם,
ואין שוקלים מניין מעשים אלא גודלם,
ומשקלם של מעשים וגודל פועלם,
לפי דעת א-ל דעות טמיר ונעלם,
ואוי למי שניחם על מצוותיו,
הרי מאבדם ולא יזכירו זכויותיו,
וכשם שנידונים בשעה שמהעולם נפטרים,
כך בראש השנה יבחנו כל יצורים,
לאלתר לחיים או למוות נקראים,
ולבינוניים ימתין עד ליום הכיפורים,
לראות האם יחזרו בתשובה באלו הימים,
מי שלא ישוב למיתה והשבים לחיים נחתמים,
אלו הזכרנו ממש בקיצור,
לכו נרננה לד' נריעה לצור,
כלה שארנו ולבבנו צור,
האכילנו מחלב חיטה ודבש מצור,
השיבנו אליך ונשובה חדש ימינו,
בך צרנו ננגח בשמך נבוס קמינו,
כל גיא ינשא והיה למישור העקוב,
ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב,
הושיענו ונושע אתה תהילתנו,
לזכותנו רצונך והרבית מצוותינו,
מצוותיך נשמור לעד ושמך נאדיר,
ד' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

שיר - תשובה / אריאל מינקוב

אגלי טל,
המופיעים,
את סוף החורף,
מבשרים.
כקץ אור,
ראשונה,
קץ החושך,
מגלה.
כשופר קורא,
אל עם גולה,
את קץ הגלות,
מגלה.

טבעית, אמיתית,
בקרבנו מופיעה.
יפה, ראשיתית,
לפני העולם נבראה.
צחה, ממלאה,
את כל סתרי הגוף והנפש.
זכה, מופלאה,
מטהרת מזוהמה ורפש.
פתאומית, הדרגתית,
קלה כנשימה.
יפיפיה, שירית,
חודרת פנימה.

מלאת סתירות,
ומלאה בסתרים.
עליונה בעליונות,
לתחתיים שבתחתיים.
מקורה בבורא,
והיא רק לנברא.
בברכים רועדות,
מתבקשת מאל נורא.
אף פעם לא שמעתי,
שלמי סורבה.
תמיד היא שם,
רק תיקח.
כזו היא.
תשובה.

פיוט - תשובה / ינון ביתן

ד' נגדך כל תאותי   התעסקותי בעצמי באני הפרטי.
אין שלום בעצמי, מפני חטאתי   נמוקו חבורותי מפני אולתי.
עזבני כחי ורוח קדשי   קלני מזרועי קלני מראשי.
טבעתי ואתנה שק ללבושי   שחותי ואבכה בצום נפשי.
צעקתי מתי, ארחץ כפי, ואהיה נקי   כי אתה א-להי לבדך מנת חלקי.
וככלב שב אני, על הקיא   ותדבק לשוני לחיכי ואחזור לתענית ולשקי.
ואצעק עד מתי, יגונותי, ד'   יחיו מתי, יחזרו עונותי ומאור עיני.
כלו בהבל שנותי, א-ל שדי   יבשו עצמותי ויבלו שפתותי מלומר די.
ואמאס, בכל מעש, ואכעס   מדוע אינך חס, על בנך שקרס.
ואנסה, לתפוס מחסה, בא-ל מתרצה   מחי ומסי, רק אותך אני רוצה.
ואכנס לבפנים, לחיים, כי סביב הרשעים   לטוב ולנעים, לחפץ החפצים, לחלק
א-להים.
למעשה עמי, לאהבת רעי, ולאומי   ואשא למרום עיני, ואשאל מי ולמי.
יהיו לרצון הגיון לבי ותפילתי   ד' נגדך כל תאותי.

תפילה וצעקה ותשובה מעומקא דליבא והתגלותה בפועל על המעשים בתיקונם, מוכרחת להיות מוקדמת לכל הופעת אור השגה עליונה. ואי אפשר לספרות חשובה באמת להולד ולהופיע באור של חיים בעולם, כי אם ע"י התגלותה של אור התשובה, המחדשת פני תבל כולה. אמנם מופיעה היא נגהה של הספרות העתידה בהתנוצצות הדעת שקודמת לאור התשובה. והדעת ממלא את כח הרוחני בחופש גמור ודרור עליון נעלה, המביא לתשובה שלמה, המושכת אחריה גאולה, אחרי שבאה כבר הסליחה הפנימית והחיצונה. ורפואה וכלכלה וקיבוץ גליות, והשבת כח לשופטים ויועצים, יסודי הספרות ומיסדיה, מתאמצת לבא, והרשעה מתכנעת, והצדק מתעלה, ולב האומה מתחיל לדפוק בעז חייו בירושלים, וצמיחת נזר ממלכה שלמה מופיעה, וכל חפץ לב מתמלא בתפילת ישרים, המלאה רצון חי העולמים, אשר הוא שח ויהי. ("אורות התשובה")

